የሰ/መ/ቁ. 67973

ሐምሌ 25 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች ፡- አቶ በቀለ ወልቻም - ጠበቃ አቶ አለሙ ገ/ህይወት

ተጠሪ ፡- አቶ ጥበቡ ጦና - ጠበቃ አቶ ታደሰ ሲሳይ - ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የሀዋሣ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የደቡብ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ያቀረቡትን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው፡፡ ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በሀዋሣ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው፡፡

በስር ፍርድ ቤት ተጠሪ ከሣሽ አመልካች ተከሣሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡ የክርክሩ መነሻ ተጠሪ ንብረትነቱ የአመልካች በሆነና የሰሌዳ ቁጥሩ 3-03593 /ደ.ህ/ በሆነ የህዝብ ማመላለሻ መኪና በመሳፈር ነሐሴ 6 ቀን 2001 ዓ.ም እየተጓዘ እያለ የአመልካችን መኪና ያሽከረክር የነበረው አቶ ወንድወሰን ሽታ ከተፈቀደለት የፍጥነት ወሰን በማለፍ በማሽከርከሩ መኪናው ተገልብጦ የቀኝ እግሬ ተቆርጧል፡፡ የተከሣሽ /አመልካች/ ሹፌር የነበረው አቶ ወንድወሰን በሀዋሣ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛ ሆኖ በመገኘቱ በሶስት ወር እስራት እንዲቀጣ ተወስኖበታል፡፡ የደረሰበኝ ጉዳት 60% /ስልሳ ፐርሰንት/ የመሥራት አቅሜ እንደቀነሰ በጥቁር አንበሳ የሀኪሞች ቦርድ ተረጋግጧል፡፡ አደጋው ከመድረሱ በፊት ብር 658 /ስድስት መቶ ሃምሣ ስምንት ብር/ በየወሩ ተቀጥሬ ስሰራበት ከነበረው ሚዛን ተፈሪ ሆስፒታል ይከፈለኝ ነበር፡፡ በአደጋው ምክንያት ለህክምና ያወጣሁትን ወጭና ሌሎች ወጭዎች ተከሣሽ መተካት ያለበት ሲሆን የተቋረጠ ጥቅምና ገቢዬን የመክፈል ሀላፊነት ያለበት ስለሆነ ብር 348,247.22 /ሶስት መቶ አርባ ስምንት ሺህ ሁለት መቶ አርባ ሰባት ብር ከሀያ ሁለት ሣንቲም/ ካሣ እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ክስ አቅርቧል፡፡ አመልካች በተከሣሽነት ቀርቦ ከሣሽ የሰላሣ አምስት ዓመት ደመወዝ ያለምንም ቅንስናሽ እንዲከፈለው ያቀረበው ጥያቄ ተገቢ አይደለም፡፡ የደመወዝ ጭማሪ አገኝ ነበር በማለትና የጡረታ ገንዘብ በማለት ያቀረበው ጥያቄም የህግ መሠረት የለውም፡፡ እስከ 80 ዓመት እኖራለሁ ብሎ አስልቶ የጠየቀው የካሣ ገንዘብ ተገቢ አይደለም፡፡ የህክምና ማስረጃ የአካል ጉዳት እንደደረሰበት እንጅ 60% የከሣሽ የመስራት አቅም እንደቀነሰ አያረጋግጥም፡፡ የስር ፍርድ ቤት በከሣሽ ላይ ለደረሰው ጉዳት ተከሣሹ

ሀላፊ ነው ወይስ አይደለም? ተከሣሽ ጉዳቱን የመካስ ሀላፊነት አለ ቢባል ሊከፈል የሚገባው ካሣ ምን ያህል ነው? የሚሉትን ጭብጦች መስርቷል፡፡ የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተ ተከሣሽ /አመልካች/ በከሣሽ ላይ ለደረሰው ጉዳት ሀላፊነት የለብኝም የሚል ክርክር አላቀረቡም፡፡ ተከሣሽ ለጉዳቱ ሀላፊ የሚሆነው በንግድ ህግ ቁጥር 599 በተደነገገው መሠረት መሆን አለበት በማለት ወስኗል፡፡ የካሣውን መጠን በተመለከተ ከሣሽ አደጋው ሲደርስ እድሜው ሰላሣ ዓመቱ ነው፡፡ ወደፊት ጡረታ እስኪወጣ ሰላሣ ዓመት ይቀረዋል፡፡ የከሣሽ ደመወዝ በወር ብር 658 ሲሆን የገቢ ግብር ብር 51.20 ሲቀነስለት የተጠሪ ገቢ 606.80 ነው፡፡ የዚህ ስልሣ ፐርሰንት ገቢ እንደቀረበት ተደርጐ የካሣው መጠን መሰላት ይገባዋል በማለት ተከሣሽ /አመልካች/ ብር 131,068.80 /አንድ መቶ ሰላሣ አንድ ሺ ስልሣ ስምንት ብር ከሰማኒያ ሣንቲም/ የተቋረጠ ጥቅም ስለሆነ ሊከፍል ይገባል፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ለህክምናና ሌሎች ወጭዎች የወጣ ብር 7604.34 /ሰባት ሺ ስድስት መቶ አራት ብር ከሰላሣ አራት ሣንቲም/ እና የህሊና ጉዳት ብር 1000 /አንድ ሺ ብር/ ተከሣሽ /አመልካች/ ለከሣሽ /ተጠሪ/ ይክፈል በማለት ውሣኔ ሰጥቷል፡፡

አመልካች በዚህ ውሣኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አቅርበዋል፡፡ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የስር ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አጽንቶታል፡፡ አመልካች የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ችሎት አቅርበው የሰበር ችሎቱ የስር ፍርድ ቤት እና ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አጽንቷል፡፡

አመልካች ሚያዝያ 20 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ ተጠሪ ጉዳት የደረሰበት መኪናው በድንገት በመገልበጡ ነው፡፡ ስለሆነም አመልካች አንዥ በመሆኑ ለተጠሪ ልከፍለው የሚገባው የካሣ መጠን የንግድ ህግ ቁጥር 597ን መሠረት በማድረግ ሊወሰን ሲገባው የንግድ ህግ ቁጥር 599 መሠረት ተደርጐ መወሰኑ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት፡፡ ተጠሪ የሰላሣ ዓመት ገቢ እንደተቋረጠበት ተደርጐ ካሣው መሰላቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው፡፡ ተጠሪ ጉዳት የደረሰበት እግሩ ላይ በመሆኑ ሌላ ስራ ሰርቶ ገቢ ማግኘቱን የሚከለክለው አይደለም፡፡ ስለዚህ ጉዳዩ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል፡፡

ተጠሪ ሰኔ 3 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ መልስ በንግድ ህግ አንቀጽ 597 የተደነገገው የካሣ መጠን አጓዡ በተጓዡ ላይ ለሚደርሰው ጉዳት እስከ ምን ድረስ ካሣ የመክፈል ግዴታ እንዳለበት የሚደነግግ መሠረታዊ መርህ ሲሆን የንግድ ህግ ቁጥር 599 በመርህ ከተደነገገው በላይ አጓዡ ለተጓዡ ካሣ እንዲከፍል የሚገድቡትን ልዩ ሁኔታን የሚደነግግ ድንጋጌ ነው፡፡ በያዝነው ጉዳይ የአመልካችን መኪና ሲያሽከረክር የነበረው የአመልካች ሰራተኛ ከተፈቀደለት በላይ በፍጥነት በማሽከርከሩ አደጋው የደረሰ መሆኑ ተረጋግጦ በወንጀል ጥፋተኛ ተብሎ በወንጀል የተቀጣ በመሆኑ የስር ፍርድ ቤት የንግድ ህግ አንቀጽ 599 መሠረት በማድረግ መወሰኑ ተገቢ ነው፡፡ የካሣውም መጠን ቢሆን በማስረጃ በማጣራት የተሰጠ ነው፡፡ የአመልካች የሰበር አቤቱታ የህግ መሠረት የለውም የሚል መልስ አቅርቧል፡፡ አመልካች የመልስ መልስ አቅርቧል፡፡

አመልካች ሰኔ 27 ቀን 2003 ዓ.ም የተጻፈ የመልስ መልስ አቅርበዋል፡፡

ከስር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም የስር ፍርድ ቤትና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት አመልካች ለተጠሪ የሚከፍለውን የካሣ መጠን የንግድ ህግ አንቀጽ 599 መሠረት በማድረግ ማስላታቸው ተገቢ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል፡፡ ከላይ የተያዘውን ጭብጥ

ለመወሰን ለጉዳዩ አግባብነት ያላቸው የህግ ድንጋጌዎችን ይዘትና ትርጉም እንደዚሁም ድንጋጌዎቹ ተፈጻሚ የሚሆኑበትን ሁኔታ መመርመር ያስፈልጋል፡፡

1. በአመልካችና በተጠሪ መካከል የንግድ ህግ ቁጥር አንቀጽ 587 በሚደነግገው መሠረት የአጓዥና የመንገደኛ ግንኙነት መኖሩን አመልካችና ተጠሪ በስር ፍርድ ቤትና በሰበር ባቀረቡት ክርክር የሚተማመኑበት ጉዳይ ነው፡፡ በአመልካችና በተጠሪ መካከል ሰው ለመጓጓዝ የተደረገ ውል መኖሩን አመልካችና ተጠሪ የሚስማሙበት ነጥብ ነው፡፡ በያዝነው ጉዳይ አመልካች ተጠሪ ዋጋ ከፍለው ሲጓጓዙበት የነበረውን የትራንስፖርት መኪና ባለሀብት ሲሆኑ ተጠሪው መንገደኛ ናቸው፡፡ አጓዡ መንገደኛውን በመልካም ይዞታና ጥበቃ እንደዚሁም ስለ ምቾቱና ስለ ጉዞው በውሉ የተወሰነውን ጊዜ አክብሬ እንደተወሰነው እመድረሻ ስፍራ የማድረስ ግዴታ እንዳለበት የንግድ ህግ አንቀጽ 588 ይደነግጋል፡፡ የዚህ ድንጋጌ መሠረታዊ ይዘት የአጓዡን የትራንስፖርት መኪና በሀላፊነት ተረክቦ የመኪናውን ደህንነትና ብቃት አረጋግጦ በትራፊክ ደንብና ሥርዓት አክብሮ የማሽከርከር ሀላፊነት ያለበት አሽከርካሪ /ሹፌር/ ረዳቱና ሌሎች ሰራተኞች የመንገደኛውን መልካም ይዞታና ጥበቃ እንደዚሁም ምቾት በመጠበቅ መንገደኛውን ከመነሻው እስከ መድረሻው የማድረስ ሀላፊነታቸውን ካልተወጡ አጓዡ በንግድ ህግ ቁጥር 588 የተጣለበትን ህጋዊ ግዴታ እንዳልተወጣ የሚቆጠር መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል፡፡ አጓዡ ይህንን ህጋዊ ሀላፊነቱን በአግባቡ ካልተወጣ መንገደኛው በጉዞው ላይ ስለሚደርስበት መዘግየትና በጉዞው ጊዜ ወይም በሚሣፈርበት ወይም በሚወርድበት ጊዜ በአደጋ ምክንያት ለሚደርስበት መቁሰል ወይም የአካል ማጉደል ወይም የህይወት ማለፍ አጓዡ ሀላፊ እንደሚሆን የንግድ ህግ አንቀጽ 595 በግልጽ ይደነግጋል፡፡
   የንግድ ህግ አንቀጽ 595 አጓዡ መንገደኛው በጉዞ ጊዜ በሚሣፈርበትና በሚወርድበት ጊዜ በአደጋ ምክንያት ለሚደርስበት መቁሰል ወይም የአካል መጉደል ወይም ህይወት ማለፍ አጓዡ በሀላፊነት የሚጠየቅ መሆኑን በመሠረታዊ መርህነት የሚደነግግ ሲሆን ፣ አጓዡ ከሀላፊነት ነጻ የሚሆንባቸዉን ልዩ ሁኔታዎች የሀላፊነቱን መጠንና አጓዡ በህግ ከተደነገገው መጠን በላይ በሀላፊነት ሊጠይቅ የሚችልባቸውን ሁኔታዎች የሚደነግጉ ልዩ ድንጋጌዎች በንግድ ህጉ ተካተዋል፡፡
2. የመጀመሪያ በንግድ ህግ አንቀጽ 595 ከተደነገገው ሀላፊነት አጓዡ ነጻ የሚሆንበትን ሁኔታ የሚደነግገው የንግድ ህጉ አንቀጽ 596 ነው፡፡ በንግድ ህግ አንቀጽ 596 አጓዡ በመንገደኛው ላይ የአካል መጉዳት ወይም የሞት አደጋ የደረሰው ከአቅም በላይ በሆነ ከፍተኛ ሀይል መሆኑን ፣ ወይም ጉዳቱ የደረሰው በሶስተኛ ሰው ጥፋት መሆኑን ወይም በመንገደኛው ጥፋት መሆኑን ያስረዳ እንደሆነ አጓዡ ከሀላፊነት ነጻ እንደሚሆን ይደነግጋል፡፡ አጓዡ በንግድ ህግ ቁጥር 596 መሠረት አደጋው የደረሰ መሆኑን ለማስረዳት ካልቻሉ በመንገደኛው ላይ ለደረሰው ጉዳት አጓዡ በሀላፊነት የሚጠየቅ መሆኑንና የሀላፊነቱ መጠን ለአንድ መንገደኛ ከብር 40,000 /አርባ ሺ ብር/ እንደማይበልጥ የንግድ ህግ አንቀጽ 597 በግልጽ ይደነግጋል፡፡

ሆኖም በንግድ ህግ አንቀጽ 597 የተደነገገው የሀላፊነት መጠን አጓዡ በንግድ ህግ አንቀጽ 596 የተደነገጉትና ከሀላፊነት ነጻ የሚያደርጉት ሁኔታዎች መኖራቸውን ለማስረዳት ባልቻለበት ሁኔታና መንገደኛው በንግድ ህግ አንቀጽ 599 በሚደነግገው መሠረት አጓዡ አደጋ ሊያደርስ የሚችል መሆኑን እያወቀ በፈጸመው ተግባር ወይም ጉድለት ምክንያት አደጋው የደረሰ መሆኑን ለማስረዳት ባልቻለበት ጊዜ ተፈጻሚ የሚሆን ድንጋጌ ነው፡፡ በያዝነው ጉዳይ የአመልካች ንብረት የሆነውን የትራንስፖርት መኪና ያሽከረክር የነበረው የአመልካች ሰራተኛ የመኪናው ሹፌር ከተፈቀደለት

ፍጥነት በላይ በማሽከርከሩ መኪናው የተገለበጠና ተጠሪ ላይ ጉዳት የደረሰ መሆኑ የአመልካችን መኪና ያሽከረክር የነበረው ሹፌር በሀዋሣ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በወንጀል መዝገብ ቁጥር 21372 በወንጀል ተከስሶ የካቲት 10 ቀን 2002 ዓ.ም በፍርድ ጥፋተኛ መሆኑ ተረጋግጦ በሶስት ወር እስራት የተቀጣ መሆኑን በማረጋገጥ የስር ፍርድ ቤት ውሣኔ ተሰጥቷል፡፡ በንግድ ህግ ቁጥር 588 በሚደነግገው መሠረት የመንገደኛውን መልካም ይዞታ ደህንነትና ምቾች በመጠበቅ መንገደኛውን የማጓጓዝ ሀላፊነቱን አጓዡ የሚወጣው አጓዡ ራሱ የመኪናው አሽከርካሪ ከሆነ አጓዡ፣ ረዳቱና ሌሎች ሰራተኞች አማካኝነት ሲሆን አጓዡ የመኪናው አሽከርካሪ ካልሆነ መኪናውን በሀላፊነት ይዞ በሚያሽከረክረው ሹፌር ፣ ረዳቱና ሌሎች ሰራተኞች በኩል መሆኑን ለመገንዘብ ይቻላል፡፡

በተመሣሣይ ሁኔታ በንግድ ህግ ቁጥር 599 በተደነገገው መሠረት አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑን እያወቀ አጓዡ በፈጸመው ተግባር ወይም ጉድለት ምክንያት አደጋው የደረሰ መሆኑን መንገደኛው የሚያስረዳው አጓዡ የመኪናው አሽከርካሪ ከሆነ እሱ ራሱ መኪናውን ሲያሽከረክር ወይም ረዳቱና ሌሎች ሰራተኞች በፈጸሙት ተግባር ወይም ጉድለት ምክንያት አደጋው የደረሰ መሆኑን በማስረዳት ነው፡፡ አጓዡ መንገደኛው የተሣፈረበትን መኪና የማያሽከረክር በሆነ ጊዜ መኪናውን አጓዡ በሀላፊነት ተረክቦ ሲያሽከረክር የነበረው ሰው ፣ ረዳቱ ወይም ሌላ የአጓዡ ሰራተኛ አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑን እያወቀ በፈጸመው ተግባር ወይም ጉድለት ምክንያት አደጋው የደረሰ መሆኑን በማስረዳት ነው፡፡

በንግድ ህግ አንቀጽ 599 "አጓዡ የተፈጸመው ተግባር ወይም ጉድለት" የሚለው ሀረግ አጓዡ በግሉ የፈጸመውን ተግባር ወይም ጉድለት የሚመለከት ሣይሆን የአጓዡ ሰራተኞች አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጠር እንደሚችል እያወቁ የፈጸሙትን ተግባር ወይም ጉድለት የሚያካትት ነው፡፡ የንግድ ህግ አንቀጽ 599 ድንጋጌ ይዘት ህግ አውጭው ከውል ውጭ ስለሚደርስ ሀላፊነት "አንድ ሰራተኛ ስራውን በሚሰራበት ጊዜ ሀላፊነትን የሚያስከትል ጥፋት የሰራ እንደሆነ በፍታብሔር በሀላፊነት የሚጠየቀው አሰሪው ነው" በማለት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2130 የደነገገውን መሠረታዊ መርህ በሚያካትት ሁኔታ መተርጐምና የህጉ ድንጋጌ ተግባራዊ እንዲሆን ካልተተረጐመ የንግድ ህግ አንቀጽ 599 ህግ አውጭው የሰጠውን ግብ የሚያሣካ አይሆንም፡፡

ከዚህ አንጻር ስንመለከተው አደጋው የደረሰው የአመልካችን መኪና ሲያሽከረክር የነበረው ሹፌር ከተፈቀደለት ፍጥነት በላይ ማሽከርከሩ አደጋ ሊያደርስ ወይም ሊፈጥር የሚችል መሆኑ በቂ የሙያ ዕውቀትና ክህሎት እያለው ከተፈቀደለት ፍጥነት በላይ በማሽከርከሩ መሆኑን ተጠሪ ስላስረዳ የበታች ፍርድ ቤቶች የንግድ ህግ አንቀጽ 599 ለጉዳዩ ተፈጻሚ ማድረጋቸው ተገቢ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

በተጠሪ አካል ላይ ጉድለት ያደረሰው አደጋ የተከሰተው የአመልካች ሰራተኛ የሆነውና መኪናውን ያሽከረክረው የነበረው ሹፌር የትራፊክ ደንብና ስርዓት በመጣስ መኪናውን ከተፈቀደለት ፍጥነት በላይ በማሽከርከር በፈጸመው ተግባር መኪናው የተገለበጠ መሆኑን ተጠሪ በበቂ ማስረጃ እንዳስረዳ ፍሬ ጉዳይ የማጣራትና ማስረጃ የመመዘን ስልጣን ባላቸው የስር ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት ተረጋግጧል፡፡ ስለሆነም አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው ጉዳት በንግድ ህግ አንቀጽ 597 ከተደነገገው በላይ ካሣ የመክፈል ሀላፊነት የለብኝም በማለት ያቀረቡት ክርክር የህግ መሠረት ያለው ሆኖ አላገኘነውም፡፡ የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች በንግድ ህግ አንቀጽ 599 መሠረት በንግድ

ህግ አንቀጽ 597 ከተደነገገው የሀላፊነት መጠን በላይ ለተጠሪ ካሣ የመክፈል ሀላፊነት አለበት በማለት የሰጡት የህግ ትርጉምና ውሣኔ ተገቢና የህግ ስህተት ያሌለበት በመሆኑ በዚህ በኩል አመልካች ያቀረቡትን የሰበር አቤቱታ አልተቀበልነውም፡፡

3. አመልካች በንግድ ህግ አንቀጽ 597 ከተደነገገው የሀላፊነት መጠን በላይ ለተጠሪ ካሣ የመክፈል ሀላፊነት እንዳለበት የንግድ ህግ አንቀጽ 599ን መሠረት በማድረግ የበታች ፍርድ ቤቶች መወሰናቸው ተገቢ ነው የሚለው መደምደሚያ ላይ ደርሰናል፡፡ ከዚህ በኋላ የሚነሣው የህግ ጥያቄ አመልካች ለተጠሪ በንግድ ህግ አንቀጽ 599 መሠረት ሊከፍለው የሚገባው ምን ያህል ነው የካሣው መጠንስ እንዴት ነው የሚሰላው የሚለው ጥያቄ ነው፡፡ የንግድ ህግ አንቀጽ 597 ጉዳት የደረሰበት መንገደኛ ገቢ በጉዳቱ ምክንያት የደረሰበትንና ወደፊት የሚደርስበት ኪሣራ ከብር 40,000 በላይ መሆኑ ቢረጋገጥ እንኳን አጓዡ ለአንድ መንገደኛ የሚከፍለውን የካሣ መጠን በብር 40,000 መለወጥ እንደሌለበት የሚደነግግና የሀላፊነቱን መጠን የሚወሰን ድንጋጌ ነው፡፡ የንግድ ህግ አንቀጽ 599 ከላይ ለተገለጸውና የሀላፊነቱን መጠን ከሚወሰነው አንቀጽ 597 በልዩ ሁኔታ የተደነገገ ድንጋጌና መንገደኛው ከአጓዡ ከብር 40,000 በላይ ካሣ ለመጠየቅና ለማግኘት የሚችልበትን ልዩ ሁኔታ የሚደነግግ ድንጋጌ ነው፡፡

በግንድ ህግ ቁጥር 599 ድንጋጌ መሠረት ለመንገደኛው ካሣ የመክፈል ሀላፊነት ያለበት አጓዡ ለመንገደኛው የሚከፍለው የካሣ መጠን ለመወሰን በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2091 እና በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2092 የተደነገጉት የካሣ አከፋፈል መርሆች አግባብነት ያላቸው ናቸዉ፡፡ ከዚህ አንጻር ስንመለከተው የስር ፍርድ ቤት አመልካች ለተጠሪ ሊከፍል የሚገባውን የካሣ መጠን የወሰነው ከላይ የጠቀስናቸውን መሠረታዊ የካሣ አከፋፈል ድንጋጌዎች መሠረት በማድረግ ሆኖ አግኝተነዋል፡፡ የስር ፍርድ ቤት አመልካች ተጠሪ በአደጋው ምክንያት የደረሰበትን ጉዳት ለመታከም ያወጣውን ወጭና ሌሎች አስፈላጊ ወጭዎች በማስረጃ በማረጋገጥ ለተጠሪ እንዲከፈል የንግድ ህግ አንቀጽ 599ን ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 2091 ጋር አጣምሮ በመተርጐም የወሰነ መሆኑን ተገንዝበናል፡፡ ከዚህ በተጨማሪ የስር ፍርድ ቤት አመልካች አደጋው ሲደርስበት ያገኝ ከነበረው የወር ደመወዝ ለገቢ ግብር የሚከፍለውን በመቀነስ ፣ ተጠሪ ከሚያገኘው የወር ደመወዝ ስልሣ ፐርሰንቱን ብቻ አመልካች እንዲከፍል ወስኗል፡፡ የስር ፍርድ ቤት ተጠሪ የጡረታ መገለያ እድሜው እስኪደርስ ያገኝ የነበረው የተጣራ ገቢ ስልሣ ፐርሰንቱን ብቻ አመልካች እንዲከፍል የንግድ ህግ አንቀጽ 599ን ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 2092 ጋር አጣምሮ በመተርጐም የካሣውን መጠን የወሰነ እንደሆነ ተገንዝበናል፡፡ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት የስር ፍርድ ቤት የንግድ ህግ አንቀጽ 599 አግባብነት ካላቸው የፍታብሔር ህግ ድንጋጌዎች ጋር በማጣመር ተግባራዊ ያደረጉ መሆኑን በማረጋገጥ የስር ፍርድ ቤት ውሣኔ ማጽናታቸው ተገቢና የህግ ስህተት ያሌለበት በመሆኑ በዚህ በኩል አመልካች ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ አልተቀበልነውም፡፡

በአጠቃላይ አመልካች በተጠሪ ላይ ለደረሰው የአካል መጉደል ካሣ የሚከፍለው በንግድ ህግ አንቀጽ 597 ድንጋጌዎች መሠረት ሣይሆን በንግድ ህግ አንቀጽ 599 መሠረት ነው በማለት የካሣውን መጠን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 2091 እና የፍታብሔር ህግ ቁጥር 2092 መሠረታዊ መርሆች በመጠቀም መወሰናቸው ተገቢና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያሌለበት ነው በማለት ወስነናል፡፡

ው ሣ ኔ

1. የደቡብ ብሔር ብሔረሰቦች ህዝቦች ክልል የሀዋሳ ከተማ ከፍተኛ ፍርድ ቤት፣ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ ጸንቷል፡፡
2. በዚህ ፍርድ ቤት ሚያዝያ 21 ቀን 2003 ዓ.ም የተሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ተነስቷል፤ ይጻፍ፡፡
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ፡፡ መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

እ.ከ